

CZU: 159.964.21:323.381(048)

RECENZIE

**la monografia „Problematika narcisică și relația cu Celălalt în traumatismul asociat fenomenului deportărilor din RSS Moldovenească”
elaborată de Zinaida BOLEA, doctor în psihologie, conferențiar universitar,
Universitatea de Stat din Moldova**

Lucrarea dată prezintă un studiu complex asupra dimensiunilor psihologice traumatice asociate fenomenului deportărilor din RSS Moldovenească. Autoarea abordează un eveniment important din istoria republicii, care implică valențe psihosociale importante pentru individ și comunitate. Actualmente, în Republica Moldova există mai multe studii istorice referitoare la fenomenul deportărilor, aspectele psihologice definitorii pentru acest fenomen nefiind însă abordate în proiectele naționale de cercetare. În acest sens, cercetarea dnei Zinaida Bolea reprezintă primul demers științific care vine să analizeze dimensiunile psihologice ale deportărilor.

În cadrul lucrării, autoarea menționează mai multe subiecte sensibile referitoare la cercetarea traumei istorice, în general, și a traumei deportărilor, în mod particular: fenomenologia traumei istorice, retrospectivitatea specifică cercetării traumei istorice, valorificarea memoriei traumatice, dualitatea realitate obiectivă-realitate subiectivă în narațiunea supraviețuitorilor. Aceste chestionări referitoare la trauma istorică sunt clarificate în capitolul teoretic, în care autoarea prezintă o retrospectivă laborioasă și clarificatoare asupra felului în care a fost conceptualizat fenomenul traumei psihice și al traumei istorice în cadrul școlii psihanalitice. În acest context, autoarea prezintă resorturile abordării psihanalitice în domeniul cercetării traumei și argumentează contribuția psihanalizei în elaborarea instrumentarului teoretic privind clarificarea conceptuală a traumatismului. În acest sens, capitolul teoretic al lucrării ne oferă o perspectivă amplă asupra istoricului elaborării conceptului de trauma psihică, în care sunt menționate contribuțiile mai multor autori - Sigmund Freud, Melanie Klein, Donald Winnicott, Hanna Segal, Paolo Fonda, Vamik D. Volkan ș.a. Este important să menționăm că mulți din acești autori, notorii în alte spații academice internaționale, rămâneau necunoscuți comunității academice din țara noastră, respectiv, prin această lucrare este îmbogățită retorica academică psihologică națională.

În lucrare sunt formulate și întrebări importante referitoare la specificul cercetării traumei istorice. Autoarea analizează perspectivele cantitativiste și calitativiste, făcând alegerea în favoarea metodologiei calitativiste. Argumentele invocate de către autoare sunt convingătoare: importanța acordată narațiunii persoanelor deportate, interesul pentru semnificațiile atribuite experienței proprii de către protagoniștii deportărilor, reprezentările persoanelor deportate asupra fenomenologiei deportărilor. Pe bună dreptate, aceste accente epistemologice sunt mai apropiate demersurilor calitativiste de cercetare. În aspect metodologic, este deosebit de valoroasă analiza relației dintre psihanaliză și științele socio-umanistice, psihanaliză și cercetarea calitativă, autoarea prezentând un model metodologic psihanalist-cantitativist adaptat proiectului de cercetare a fenomenului deportărilor din RSS Moldovenească.

În aspect empiric, lucrarea include mai multe rezultate care se referă la specificul traumatismului asociat deportărilor din RSS Moldovenească. Autoarea nominalizează două problematici centrale – suferința narcisică și suferința relațională în contextul unui traumatism social antropogen. Ambele forme traumatice sunt dezvăluite dintr-o perspectivă psihanalitică, care permite analiza fenomenelor atât pe dimensiunea manifestă, cât și pe dimensiunea latentă a funcționării psihice. Conceptele de traumatism narcisic și traumatism relațional, elaborate de autoare, se referă la realități psihice descrise și analizate printr-o riguroasă grilă psihanalitică. Teoretizările autoarei asupra acestor două forme de traumatism ne pun în contact cu fenomene psihice mai puțin cunoscute, precum invidia primară, clivajul gândirii, travaliul doliului, regresia individuală și colectivă.

Lucrarea dnei Zinaida Bolea reprezintă un demers epistemologic pluridisciplinar, abordarea psihanalitică asupra fenomenului deportărilor fiind însoțită de referințe la autori din domeniile psihologiei generale,

psihologiei sociale, istoriei, sociologiei, culturologiei. Dat fiind aspectul interdisciplinar al demersului, rezultatele acestei lucrări își asigură valoarea și aplicabilitatea prin întrebările pe care le formulează autoarea asupra dinamicii traumatismelor asociate fenomenului deportărilor din RSS Moldovenească, fiind identificate resurse care ar putea contribui la îmbunătățirea culturii civice și la consolidarea societății din Republica Moldova.

Ludmila ANȚIBOR,
doctor habilitat în psihologie, conferențiar universitar,
Departamentul Psihologie,
Universitatea de Stat din Moldova